

курками, «аби плодились»: «як захватять у чужому курнику, заберуть усіх курей — нехай тоді плодяться».

14 запусти, звичаї, аналогічні з великопостними. Родичі ходять до родичів, гостяться. Колодки в'яжуть — батькові, що сина не женив, матері, що доньки не віддала. Під запусти на Івана Златоустого друга дівчача складка на вечорниці. Потім складки такі: третя на другий день Різдва, четверта під масницю, по всеїдній, п'ята на масниці, котрого-небудь дня, шоста на великдень, сьома на Вшестя (Вознесеніє), восьма на Святій неділі (Зелені Свята). В ті ж речінці, день — два дні раніше або пізніш, складаються й молодичі, закликаючи чоловіків¹.

Воведеніє — кінець року.

МОТИВИ ОБРЯДОВОЇ ПОЕЗІЇ

Пам'яті Миколи Костомарова

Обрядове величання. Поезія родинно-господарського побуту. Ми заглянули, наскільки можливо, до річного обороту сільськогосподарського українського життя, збираючи фрагменти і пережитки старого світогляду. З-під поволоки нової релігії (витвореної з його елементів і всяких інших складників нового релігійного синкретизму) перед нами зарисувалась все-таки доволі виразно та система обрядів і відправ, якими старий українець уставляв свої відносини до доохрестного світу, до правлячих ним сил, до свого людського оточення і до поколінь одшедших, котрим завдячував своє існування. Ся система обрядів і відправ і той світогляд, що лежить в її основі, як я зазначив, становили його стару релігію. Але не всю, розуміється, а її, так сказати, домашню, родинну частину. Всякого ж роду колективні, громадські відправи почасти були втягнені церквою, а оскільки не втягнені — то знищені нею (те, що було втягнене, має свій вираз в різних церковних відправах: процесіях, громадських парастасах, водосвятях і т. д.). Почасти перейшли вони в поколінні мужеські (й жіночі) організації, про котрі будемо говорити нижче. Се треба мати на увазі, щоб не перебільшувати індивідуалістичного, атомістичного характеру сеї релігії, як вона виступила в наведених обрядах, бо в них перед нами виступає тільки хазяйство, родина, з їх господарем і господинею, як самозадоволена клітина — малий світ в собі.

¹ Записка Дикарева з Вороніжчини. — Мат. етн., III, с. 3.

З-під поволоки християнських імен, а почасти — й ідей (кажу: почасти — бо дуже часто християнські ймення зовсім механічно зв'язані з образами й ідеями нехристиянськими)¹, вирисовується перед нами характер сеї старої, дохристиянської релігії — її магічний характер. Її провідна ідея — се не ідея служіння правлячим доохрестним світом силам, щоб придбати їх ласку, яка вже сама, по свому плану, все на добре попровадить, як то собі укладає людина на інших стадіях релігійної думки. Се ідея повелівання, кермування тими силами або забезпечування себе від їх недобрих впливів певними засобами, ірраціональними з погляду наших відомостей про природу, але доцільними з становища тодішніх поглядів на неї. Багато дослідників через те сей магічний світогляд протиставляють вище схарактеризованому «релігійному» як світогляд «передрелігійний». Я не бачу для того підстави, вважаючи, що розуміння релігії як того, чим людина регулює свої відносини до всього *не я*, що поза нею, включає в себе і такий магічний світогляд.

Вражати може, що при тім ми сливе ніде не стрілися з фігурами наших старих богів, до котрих призвичаїли нас як до центральних пунктів передхристиянського світогляду згадки літопису, Слова о полку Ігоревім і християнських проповідей против поганства. Се факт, котрий можна толкувати різними способами: що їх згадки якраз найбільш нищились церквою, і дійсно винищились; або що образи тих богів були витворені релігійною творчістю вищих верств і не перейшли в життя широких мас; або, нарешті, що се були такі ж мало конкретні, слабо персоніфіковані образи, більш форми поетичного думання, епітети, — як і ті образи чи назви Коляди, Йордану, Купала, Святого Різдва і т. д., що задержалися в поетичній творчості, нам приступній, а не якісь виразні елементи господарської магії. Все-таки можемо бути певні, що наш фольклор заховав головне і

¹ Нижче, говорячи про християнські теми в народній творчості, ми стрінемося з старим домислом, що різні старі міфологічні постаті укрились під іменами християнських святих. Нинішні дослідники менше покладають на се, ніж старі міфологи; вони готові признати більше впливу християнської легенди, ономастики, термінології на останки старого світогляду: його трансформацію під її впливами, ніж саме механічне заміщення старих Перунів, Велесів, Стрибогів християнськими йменнями. Найбільш інтересне питання, яке, однак, не дебатувалось уже давно, се — настільки «Біг» нашого фольклору єсть християнський чи християнсько-маніхейський Бог, а наскільки в різних переказах і магічних операціях зістається Бог передхристиянський, так як «рай» передхристиянський тільки сінкретизувався з християнським «парадізом». Се питання, які неминучо встануть перед нашими дослідниками, коли від збирання фольклорного матеріалу перейдеться, нарешті, до пильного і глибшого студювання його.

основне з того старого передхристиянського світогляду, в котрім жили сі широкі маси в своїм родинно-господарським житті, і в нім черпала свої провідні ідеї їх словесна творчість, словесне мистецтво, яке служило йому, здобило його і величало його.

Ми оглядали квітки сеї поезії по дорозі, проходячи річним кругом українського села,— так, як вони виростили з різних моментів родинно-господарського життя, при нагоді різних поворотних пунктів в його розвитку, окружених всякими обрядами, святами і забавами. Загальний образ сього життя, його радощів, подій та інтересів дають особливо величання,— головним чином, скуплені тепер в колядно-щедрівчанні репертуарі різдвяних і новорічних свят, почасти також в весільнім обряді. З вище поданого виступає ясно, що колись сі величальні мотиви належали в меншій, а, може, навіть і в більшій мірі до великоднього волочільництва і до інших святочних відправ і трапез в дому, не тільки господарського, а й родинно-громадського характеру,— про котрі буде мова далі.

Неодмінним елементом таких okazji було закликання багатства, добра, успіху на дім господаря, на його родину і хазяйство. Се була ж, властиво, мета такого пиру, гощення, «празника», і з тим, як таке закликання з сорозмірно сухих замовлянь, котрих стільки прикладів ми бачили вище при різних okazіях, набирало все більш мальовничих, описових форм,— воно переходило в образи родинного і господарського щастя і величі (пор. вираз «величний» в різних побажаннях вище), котрі маємо перед собою в нинішніх колядках.

Набрало їх не без участі професіональної творчості. Я се зазначив уже вище. Організація колядницьких і волочобницьких ватаг, цілком однакова над Прутом і над Двиною, ясно вказує, що їх взірцями були дружини скоморохів, і від них були перейняті так само теми і форми сих величань. Очевидно, отсі компанії «веселих людей», що з музикою і плясом, з ученими звірями або самі переряджені, ходили веселити людей на публічних сходинах, на поминках, на весіллях, заходили до домів,— вони посклали різні прототипи тих просильних формул, які грають таку визначну роль в конструкції колядок, впливають на добір їх мотивів і тем. Вони розробили, очевидно, й самі сі теми. З другого боку, по всякій імовірності, «каліки перехожі» положили свою печать на комбінування нових релігійних тем з старими елементами величання. Так утворилась складна, різнородна й багата величальна поезія, перехована в деякій частині нашим усним репертуаром ХІХ віку. Первісне ве-

личання — закляття на багатство і щастя — колективною творчістю поколінь, при участі згаданих професіоналів, було збагачене величезною масою поетичних мотивів, зачерпнених звідусіль. Величання господаря і його хазяйства, господині — її господарності, доброго пожиття і любові з господарем, побажання щастя і успіху їх синам і донькам — все се притягнуло сюди масу мотивів обрядових, пісенних, казкових з інших сфер — з сфери сільськогосподарського обряду, з весільного репертуару, з дружинної творчості. Поруч елементів церковної легенди лягли одна на другу верстви різних епох і родів поезії — ввійшли сюди й парубоцькі, й еротичні, і навіть баладні мотиви, котрі, розуміється, було б великою методологічною помилкою трактувати разом як щось одноцільне.

В міру того як старий народний обрядовий круг все більше стягавсь і занепадав під ударами церкви і нової віри, колядування, під захоронним покровом того церковного елемента, що воно прийняло до себе, здобуло де я ку толеранцію у духовенства і адміністрації, і сюди стало збиратись все те, чому більше не знаходилося місця — тісно ставало в інших моментах річного кругу. Колядковий репертуар став збірником, архівом нашої поезії, в котрій тільки по спільності мотивів та по різним зверхнім прикметам, як, напр., віршевий ритм або рефрен, дослідник пізнає те, що належало до весняного, до купальського, до обжинкового циклу і що заціліло тут, в невеличких, розуміється, останках, в фрагментах, включених до колядки, до щедрівки, то як заспів, то як епізод, та урятувалось тим чином від повної загибелі.

Провідну ідею, яка лежить в основі величання як розгалуження широкої системи магічних актів передхристиянського побуту, зазначено було вище. Се бажання накликати на дім, родину, хазяйство господаря багатство, щастя, шану і славу не тільки імперативним побажанням, але також і малюнком ідеального, перебільшеного багатства, могутності, поваги, світлості сього дому і його членів, на основі віри в чудодійну здібність слова наводити те, що ним представлено. Потебня в пам'ятнім своїм «Обзорі поетичних мотивів колядок і щедрівок» прегарно схарактеризував сю ідею в класичнім тексті, що потім без кінця наводивсь і донині наводиться в різних російських писаннях, але, здається, не здобув собі права горожанства серед нашої суспільності, на жаль, взагалі дуже слабо ознайомленої з ідеями найбільшого українського філолога:

«Хоч деякі поетичні мотиви колядок і щедрівок, між іншим, узяті з християнських легенд, не мають з початку

нічого спільного з величаннями, проте й вони в значній мірі підпорядковані головній меті цих пісень, а саме величанняю, піднесенню особи, до котрої пісня звернена, її дому і всій обстанові до ідеальних позицій¹ — до значення світового (сюди, напр., обожествлення, споріднення або заприятення з божеством), до високого соціального становища, до блиску багатства, мудрості, побожності, удатності, краси.

«На всіх ступенях розвитку потреба щастя, блиску, могутності вимагає задоволення бодай у мрії. Тим здібніше задоволити сю жагу щось настільки об'єктивне, як пісня. Навіть нинішня культурна людина не змогла б стримати ясного усміху, коли б про неї заспівали:

На коня садится, под ним конь бодрится,
Он по лугу ъдет — луг зеленѣет;

але без порівняння важніше було значення величальної пісні для людей давніших. Чим далі в старину, тим звичайніша і сильніша віра, що слово одною своєю появою здатне творити те, що ним означене. На сій вірі засновані всі поздоровлення й прокляття. Вони й досі тримаються не самою тільки інерцією, але й вірою, так що може й тепер для багатьох сказати коневі в дорозі «здорові!», коли він пирхне, се такий же важний охоронний захід, як і те, щоб його в час напоїти. Спеціально в святочних піснях єсть вказівки на таку віру. Сюди, напр., приспів великор. подблюдних (при ворожінні перснем):

Кому поем, тому выпоем,
Кому мечем, тому вымечем,

Кому [тому?] жить багато,
Ходить хорошо;

малоруські закінчення колядок: від сего слова бувай же здоров, де *від* в такому ж причиновім значенні з в: *Будь Богу хвала з нашого слова* (с. 58)².

¹ Через величання зветься взагалі співання, в малор. *співати*, пол. *śpiewać*, з *въспѣвати*, *cantu extollere*, з тим же *въз sursum*, що в Сл[ове] о П[олку Ігоревім] «О бояне, соловію... абы ты сія плъки ущекотал = «въ(з)щекоталъ», воспѣлъ як соловій. (Прим. Потєбні).

² Інакше інтерпретував ці величальні описи Веселовський в студії про колядки, що вийшли на кілька літ перед працею Потєбні: «Колядки "світського" змісту розвинулись з елемента побажання і величання ("славлення"), що невідмінно містився в різдвяній пісні і мінявся відповідно літам, «полові» і станові тих членів хазяйської родини, до котрих зверталися колядники... Епічне оброблення сього мотива представляло се бажання вже здійсненним: господар живе в достатку і щаслив родиною, молодець — любов'ю і т. д. Сотворена таким чином поетична гіпотеза розвивалася в коляді реальними рисами — і се відкривало до її циклу приступ готовим піснями, ліричним і баладним темам, іноді казковим мотивам, наскільки ті і сі могли прикладатись

Сю влучну характеристику, до котрої зайвим було б щось додавати або зміняти, треба мати на увазі при оцінці змісту колядак як образу життя тої чи іншої епохи. Величезною помилкою було б шукати тут реального малюнку господарської чи домашньої обстановки якоїсь верстви чи соціальної групи. Се не реальні, а «ідеальні», умисно перебільшені, гіперболізовані образи багатства, слави, величі господаря чи дому. Коли сонце, місяць і зорі зводяться на його подвір'я, до його хати і за його стіл; коли на його подвір'ї стоїть дерево життя, а Бог, Христос чи Богородиця господарять на його полі чи на оборі,— який реалізм взагалі можливий при таких поетичнім замислі, при таких розмаху малюнку, в деталях чи хатньої обстанови, чи господарства, чи соціальної ролі такого вибранця долі, котрого вона, можна сказати, зробила центром вселенної? Тут уже для самої консеквенції треба старатись і вигляд господаря, і його обстановку, і розміри його хазяйства, і його зайняття постаратись достроїти до такого стилю малюнку.

Розуміється, кінець кінцем найбільш фантастичний малюнок комбінує тільки реальні елементи, і той ідеальний образ світової сили і блиску, котрий пильнує намалювати поет, нераз прориваючись, спадає з ідеальних висот на звичайне селянське подвір'я, бажаючи

в полі вроже, а в току буйно,
в оборі гнійно, в пасіці рійно,
в коморі повно, а в дому склінно
(Гн., с. 16 і 47).

Отже і ми, ближче аналізуючи пісню, можемо вимацати реальний рівень і того економічного достатку і того соціального становища, на котрім стоїть предмет величання. Та все мусимо пам'ятати, що тенденція величального образа зовсім не реалістична, а гіперболічна. Се так, як на сучаснім весіллі, коли рід і сусіди при поділі короваю обдаровують новий дім і «писар» символічно записує «ціпком на сволоці», помножуючи проголошені дружком дарунки і обіцянки в десятки і сотні і гуркотом свого ціпка немовби збільшуючи дійсно сей дарунок. «Дарує хто-небудь овечку, писар „записуючи“, каже: „отару овець“, коня — писар викрикує: „табун коней“, карбованця — „сто карбованців“, копійку — писар кричить: „карбованця грошей!“ і т. д.¹

до даної особи і ситуації. А засоби прикладання часто обмежувалися тим, ще вставлялось ім'я власне, коли воно вмішалося до розміру вірша, та, може, варіювалася тема кінцевого словословія. — Сборникъ Петерб. Ак., т. 32, с. 266. Потебня протиставив сій інтерпретації свою.

¹ П. Литвинова, Весільні обряди у Чернигівщині. — Мат. до етн., III, с. 168.

І укладчик величання тим же методом посилає на поле господаря сімсот косарів і сімсот женців, каже їм гребти копоньки яко звіздоньки, в'язати снопоньки як дрібен дощик, збирати вози як чорну хмару, вивершати стіг так високо, щоб з нього було видно сине море і т. д.

Сказане орієнтує також і в питанні, яке життя малюється в колядках, селянське чи дружинне, боярське, княже? Питання се не раз займало дослідників нашого фольклору і в своїм часі прийнято було як незвичайно ефектне відкриття — об'яснення колядок і щедрівок як пам'яток побуту княжої та дружинної доби. Здавалось дуже цінним довести, що в народній традиції у нас теж живуть спомини княжо-дружинної доби (особливо, що з недостачі такої традиції, як билинна, робились різні виводи, що українці були пізнішими колоністами на Подніпров'ї і київська доба етнічно не належить до них, а до великоруської галузі і т. д.). Та в дійсності, з одного боку, в основі величань, теперішніх колядкових, лежать мотиви й ідеї, без сумніву, далеко старші від княжо-дружинного побуту київської доби, і тільки потім вони скомбінувались з мотивами сеї доби і пізнішої¹. З другого — мотиви родинно-господарського, хліборобського, селянського, по теперішньому сказавши, життя раз у раз мішаються з мотивами побуту дружинного, міщанського, боярського, княжого і т. д. Отже, сорозмірно невелике число величальних пісень можна поділити так, щоб сказати: се було первісно величання селянській родині, боярській, міщанській, княжій. Частіше мотиви мішаються так, що селянське господарство переходить на боярське, поміщицьке, челядь-родина — в наємні слуги, господар-селянин виростає в суддю-воеводу, селянський син з члена молодецької дружини переминається в дружинника-боярина, в князя-завойовника, і т. д.

Причини тому різні. Треба рахуватися і з тим, що колядницькі та волочінницькі ватаги одідичили репертуар «веселих людей», де були величання для всякого стану людей, від князів до селян, і в колядницькій практиці мотиви тих різних категорій помішались і покомбінувались на різні способи. Треба пам'ятати і те осідання на дно вищих українських верств, котре я вже підчеркував, як одну з причин демократизації чи плебеїзації української культури. Як «боярин», колись член найвищої верстви, зійшов в переходових віках нашої історії на воєннослужебного кріпака,—

¹ Пор. лаконічну замітку Потебні з приводу характеристики боярського хазяйства у Антоновича — Драгоманова (I, 53): «Все се може бути незалежне від литовсько-руського феодалізму і далеко старше від нього» (Об'ясн., II, 104).

так термін селянина «кметь» (з латинського *comes*, королівський чи княжий муж, рівнозначний німецькому графові, франц. *comte*) колись означав і у нас княжого мужа, боярина. Отже, між селянство входили й інфільтрувались також елементи дружинні, колишні боярські, і з ними осідали певні образи, певні групи ідей в селянському житті.

Але поруч сих і інших причин історичного характеру треба все-таки мати на увазі передусім ту першу психологічну спружину — накликання багатства, щастя, честі якомога найбільшої. Величальники (колядники, волочобники і т. д.) приходять «дім веселити» (через те він наперед уже зветься веселим — «ід цему двору ід веселому»). Вони «веселять» його, малюючи в гіперболічних рисах багатства, радості, щастя. Роблячи се, трудно зістатись в межах скромних — замість пари волів реальних, котрою, скажім, оре господар дійсно, представити, що його «плужок оре четверничкою, дай Бог на рік шестірничкою». Величальник, як ми бачили, розширяє рамці гіперболи сміло і вводить в сей двір, що може собі тільки уявити світле, блискуче, «веселе». Коли селянський парубок в весільнім обряді стає князем, а його дружина — боярами, то і в величаннях колядкових чи волочільних його наділяють різними прерогативами боярського княжого господарства. Коли можна порівняти його з сонцем, з місяцем, а його родину з зорями або порухувати їх свояками¹, — то що вже тут говорити про перенесення і включення в реальну обстанову його «веселого двору» різних подробиць двора боярського чи княжого? В порівнянні з дистанцією до сонця і зір се ж таки зникаючо малі перелети! Тим більше, що господарська основа та сама. Господарство княже чи боярське кінець кінцем було тим же господарством селянським в розширених розмірах, зв'язувалося з ним різними переходовими типами, і так само домашнє життя і відносини не були так віддалені від себе.

Основна ідея — що величальник не вагається поставити сей дім, котрий він хоче веселити, в центрі вселенної, як я вже висловивсь, і привести йому на службу її стихії. Вона розбилась, в теперішнім репертуарі, на ряд окремих образів, які значно затемнились і стратили зв'язок між собою. Та вона стане перед нами досить ясно, коли ми переглянемо сі образи, вибираючи старші варіанти, які вестимуть нас до тої основної ідеї:

¹ Парубок, котрого величають колядки, каже:
В мене батенько ясен місяченько,
В мене матінка ясна зіронька,
В мене братенько ясне соненько,

А в пана, в пана, в пана
Івана
Стояла яблуня посеред двора.
На тій яблуні золота коря.

Золотая коря — то його жена,
А що почечка — його долечка,
А що вітечки — його діточки,
А що сучечки — його синочки¹.

Тут нам інтересно, що ся золота яблуня стоїть посеред господарового двору — так, як «зелений явір» в іншій співанці:

В нашого брата обгороджено,
Обгороджено, красно ометено,
Серед подвір'я зелений явір,
Під тим явором чорні бобрі,

На осередку ярї пчоли,
А на вершечку сиві соколи —
Чорні бобрі на шуби добрі,
Ярї пчоли меду на столи,
Сиві соколи Богу на хвалу.

Сиві соколи попали тут не на місце. Ми зараз побачимо їх властиве значення. Зелений явір, що росте на подвір'ї господаря і містить в собі «три користі» для його пожитку (а виростає, судячи з одного варіанта райського дерева, з зерна, принесеного пташкою, що стереже раю²), являється відміною «райського дерева» — дерева життя, котре безпосередньо живить родину господаря:

Ой долів, долів, долів луженьки,
Ой течуть ними бистрі річечки.
Ой плине ж, плине райське
древце,
Райське деревце з трьома вер-
шеньки:
В однім вершеньку сив соколонько,
В другім вершеньку сива
кунонька,

В третім вершеньку сив ласто-
влята.
Ой не є ж тото сив соколонько,
Але є ж тото господаренько.
Ой не є ж тото сива кунонька,
Але є ж тото бай-газдинька.
Ой не є ж тото сив ластовлята,
Але є ж тото є їх дитята
(Гн., 115).

Але се ж дерево, очевидно, те одвічне дерево, про котре говорить інша колядка:

Коли не било з нащада світа,
Тогди не било неба ні землі,
Ано лем било синее море.
А серед моря зелений явір.
На явороньку три голубоньки,
Три голубоньки радоньку радять,
Радоньку радять, як світ сновати:
То спустимося на дно до моря,
Та дістанемо дрібного піску —
Дрібний пісочок посіємо ми,

Та нам ся стане чорна земляця.
Та дістанемо золотий камінь —
Золотий камінь посіємо ми,
Та нам ся стане ясне небонько.
Ясне небонько, світле соненько.
Світле соненько, ясен місячик,
Ясен місячик, ясна зірниця,
Ясна зірниця, дрібні звіздочки
(Гн., 112).

В мене сестронька ясна звіздонька.

Вар.: братенько буйний вітронько (Гн., 18).

¹ Варіант, видимо, попсований у Малинки, ч. 112, я його дещо справляю.

² Сей образ роз'ясняв Потебня, Об'яснення, I, с. 121 і II, с. 212; там же, с. 223, його репліка против виводу сього дерева з християнських джерел. Нижче ми ще повернемося до сього образу.

В іншій колядці сі предвічні голуби приносять тим же способом з моря «три користі»:

Юж ся впустили в глибоке море,
В глибокеє море на самое дно,
Винесли нам (вни) три пожитоньки.
Перший пожиток — возимо жито —
Возимо жито людям на хлібець.
Другий пожиток — яру пшениченьку,
Яру пшениченьку на проскіроньку.
Третій пожиток — зелену траву,
Зелену траву для худобоньки (Гн., 113).

Ми можемо собі тепер уявити, як се предвічне дерево, від котрого веде свій початок земля, небо і всі світила, і всі головні пожитки людські, заплило кінець кінцем на нинішній двір господаря, тримаючи на собі й леліючи його рідину. Сею асоціацією образів, тепер уже розділених і не пов'язаних між собою, пояснюється, яким чином зайшли сі космогонічні мотиви між величальні пісні.

Після сього для нас не буде ніскільки несподіванкою, коли інша, дуже популярна і розповсюджена по всій Україні пісня покаже нам в домі господаря, в святочній гостині, сонце, місяць, дощ,— бо ж, як ми тепер знаємо, вони мають з ним спільне походження, спільне дерево генеалогічне — предвічне райське дерево життя:

Ой у нашого господаренця —
Біг йому дав, не завидуйте,
милоє браття, Біг йому дав —
Господаренця, на ім'я N. N.,
Подвіренько му красно вметено,
На тім подвіреньку світлонька
стоїть,
А в тій світлоньці тисові столи,
А по тих столах тонкі обруси,
На тих обрусах все колачеве,
Все колачеве житні, пшеничні,
Коло колачів жовтії чаші,
Жовтії чаші з дзеленим вином,
З дзеленим вином, з солодким
медом,
З солодким медом, з вареним¹
пивом.
За столом сидять три товариші:
Перший товариш ясен місячик,
Другий товариш світлоє сонце,
Третій товариш сам Біг небесний.
Перед ними стоїть господаречко,
Господаречко на ім'я N. N.,

Ой стоїть, стоїть, шапочку
держить,
Шапочку держить, низько ся
кланєть:
«Ой я вас прошу, три товариші,
Ой я вас прошу, на що ми Біг дав,
Ой я вас прошу, їжте та пийте!»
Вихвалює ся перший товариш,
Перший товариш — ясний місячик:
«Ой як я зійду з вечера пізно,
Ой я освічу гори-долини,
Гори-долини господаренька!»
Вихвалює ся другий товариш.
Другий товариш — світлоє сонце:
«Як же я зійду в неділю рано,
Я обігрію гори-долини,
Гори-долини, темні лісове,
Темні лісове, чистее поле».
Вихвалює ся третій товариш,
Третій товариш—сам Біг небесний:
«Як же я спущу дрібного дощу,
Зрадує ми ся весь мирний сві-
ток...»
(Гн., 172).

¹ Первісно, очевидно, — «вороним».